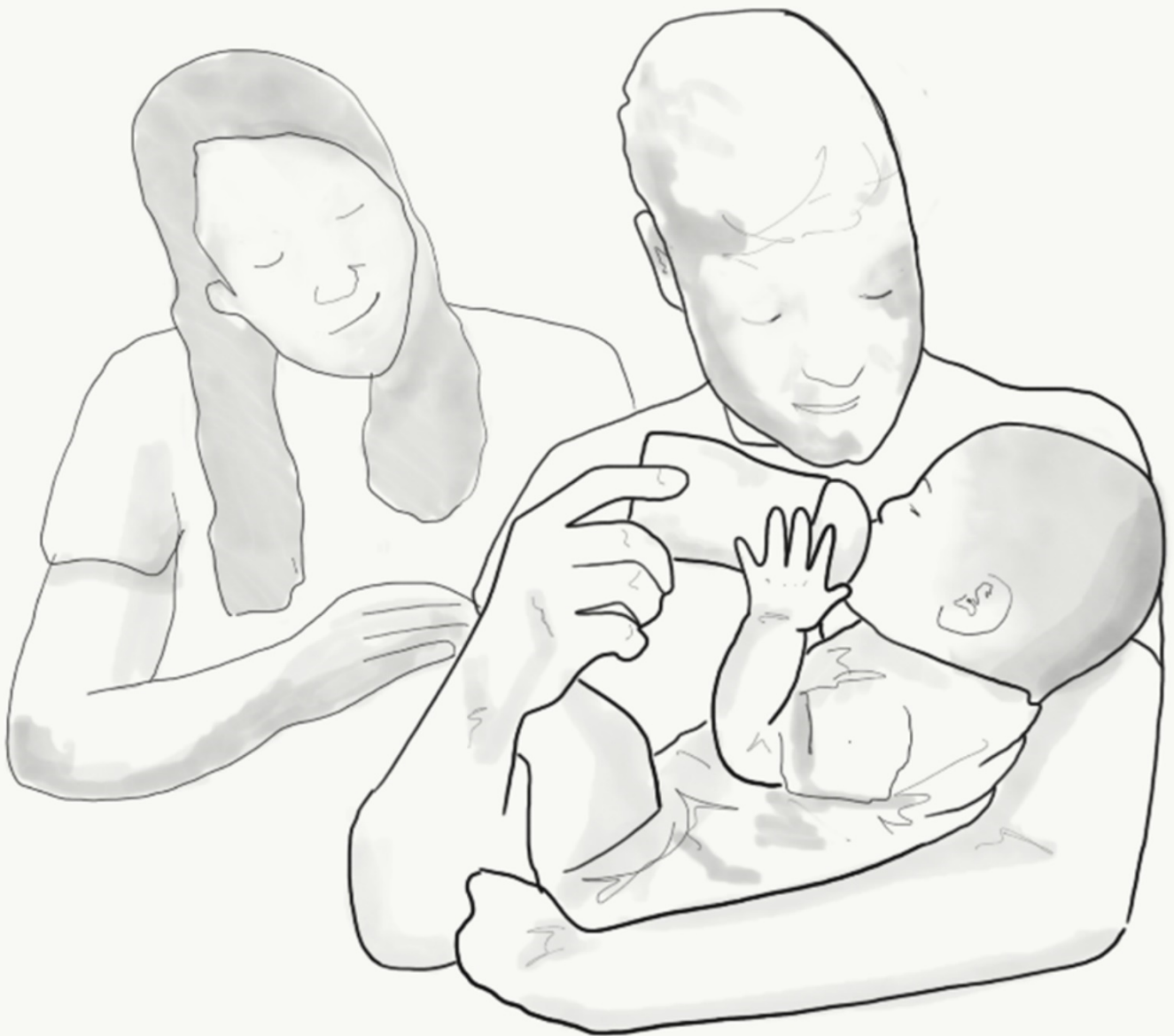

Elkarrekin ibiltzen

Ikusteko desgaitasuna duten 0 eta 6 urte arteko ikasleei zuzendutako autonomia gida

Arreta goiztiarreko esku hartzea

Arreta goiztiarreko esku hartzea
Ikusteko desgaitasuna duten hurren familiei zuzendutako gidak

Elkarrekin ibiltzen: ikusteko desgaitasuna duten 0 eta 6 urte arteko ikasleei zuzendutako autonomia gida

Lehenengo argitalpena: 2021eko ekaina

© Argitalpen honetarako:

Organización Nacional de Ciegos Españoles (ONCE)
ONCEren Zuzendaritza Nagusia Hezkuntza, Enplegu eta Braille Zuzendaritza
Calle del Prado, 24; 28014 Madril (Espainia)

Argitaratzailea:

Hezkuntza, Enplegu eta Braille Zuzendaritza. ONCEren Zuzendaritza Nagusia

ONCEren Alacanteko Hezkuntza Baliabideen Zentroko (CRE) Arreta Goiztiarreko Lantegiak prestatu du gida hau:

Lourdes Amante Pérez, irakaslea; Elena Andrés Moya, psikologoa; Tamara Arráez Sánchez, irakaslea; María Ayestarán González, irakaslea; Nieves Cabrero Flores, irakaslea; Esperanza Calderón Alonso, irakaslea; Félix Dorado Gómez, psikologoa; Remedios Follana Culiáñez, irakaslea; Remedios García García, irakaslea; Carmen M.ª García Olmos, irakaslea; M.^a del Carmen Martínez Martínez, psikologoa; Nuria Merchán Gómez, irakaslea; M.ª Isabel Montoro Ruiz, irakaslea; Beatriz Patón Esteban, irakaslea; Isabel Salvador Xaixo, irakaslea.

Gidaren koordinatzailea: María Dolores García Payá, irakaslea.

Bildumaren laguntzaileak:

Pilar Carballo Lado — ONCEren Pontevedrako CREko pedagogoa.
María Dolores García Payá — ONCEren Alacanteko CREko irakaslea.
Francisco López Montellano — ONCEren Madrileko CREko irakaslea.
Montse Morral Subirá — ONCEren Bartzelonako CREko irakaslea.
Coral del Pilar Regidor Poyatos — ONCEren Sevillako CREko irakaslea.

Bildumaren koordinatzailea: M.ª Ángeles Lafuente de Frutos, ONCEren Hezkuntza, Enplegu eta Braille Zuzendaritzako Hezkuntza Arretarako Departamentuko teknikaria.

Ilustrazioak: Mariona Coma Segalés.

Diseinua eta maketazioa: Francisco Javier Martínez Calvo.

Aitortu-EzKomertziala-LanEratorririkGabe · CC BY-NC-ND

Creative Commons lizentzia honek gida erabilera pertsonalerako deskargatzeko eta inprimatzeko aukera ematen du, bai eta beste pertsona batzuekin partekatze ere, betiere egiletza aintzatetsita. Ezin dira edukiak inolaz ere aldatu eta ezin da merkataritza xedeetarako erabili.

Gida hauetan proposatu den estimulazio materiala helburu terapeutikoetarako hautatu da. Materialaren hartzaileen ezaugarriak kontuan hartuta, hartzaileen segurtasuna bermatu eta istripuak prebenitze aldera, pertsona heldu baten zaintzapean bakarrik erabili beharko da.

ONCEk konpromiso irmoa hartu du emakumeen eta gizonen arteko berdintasun printzipioaren defentsa eta aplikazio eraginkorren eta Erakundeak egindako barneko eta kanpoko komunikazioetan lengoia ez sexista erabiltzen dela ziurtatu nahi du. Horretarako, sexua zehaztu gabe pertsonak aipatzen dituzten idazketa teknikak erabiltzen saiatzen da. Hala ere, dokumentu arauemailetan, zenbaitetan, termino generikoak erabili behar izaten dira, bereziki pluralen kasuan, argitasuna, zuzentasuna eta irakurtzeaztasuna bermatzeko, baina horrek ez du esan nahi generoa desberdintzearen garrantzia ezagutzen ez denik edo erakundeak berdintasun politikekiko eta sexuagatiko bereizkeriaren aurkako borrokaerako konpromiso txikiagoa duenik.

Aurkibidea

<i>Ikusteko desgaitasuna duten haurren familiei zuzendutako giden aurkezpena</i>	4
Gidak.....	4
Hitzaurrea	5
Dagoeneko elkarrekin	5
Lehenengo hilabeteak.....	5
6 hilabete - 1 urte	6
Mundua ezagutu nahi dut. Gida nazazu	7
12 - 18 hilabete	7
18 - 24 hilabete	8
«Handia» naiz, gauzak nire kabuz egiten ikasteko gai naiz!	9
2 -3 urte	9
Eskolara noa, ikasten jarraituko dugu	10
3 - 4 urte	10
Praktikatzeko ordua!	11
4 - 5 urte	11
Dagoeneko nagusia naiz: eskerrik asko niri horrenbeste irakasteagatik	12
5 - 6 urte	12

Ikusteko desgaitasuna duten haurren familiei zuzendutako gidaren aurkezpena

Aurreko ikasturteetan ONCEren hezkuntza arloko esku hartzearen uneko egoeraren gainean egindako azterketa eta balorazioa kontuan hartuta, ONCEren bost Hezkuntza Baliabideen Zentroen (aurrerantzean, CRE, gaztelaniako akronimoaren arabera) eta Ikusteko Desgaitasunerako Hezkuntza Arretako Talde Espezifikoen eskutik egin zena, hainbat batzorde edo lantalde sortu ziren. Arreta Goiztiararen ardura duen batzordea osatzen dute Arreta Goiztiarreko Talde Dinamizatzaileko (DATO Taldea) ONCEren CREetarako bost loturako pertsonak eta talde horren koordinatzaileak diren Erakunde honen Zuzendaritza Nagusiko kideek.

Batzorde horrek planteatutako helburuetako bat izan zen hainbat dokumentu prestatzea, familiei zuzendutako gida moduan, arreta goiztiarreko zerbitzuetara eta haur hezkuntzan laguntzeko zerbitzuetara datozen haurrekin profesionalak gauzatzen duten esku hartzea osatzeko. Horretarako, CRE bakoitzeko Arreta Goiztiarrerako lantegien laguntza izan dugu.

Helburua da ikusteko desgaitasuna duten haurren arreta goiztiarreko esku hartzean laguntzea, haur hauei eta beren familiei zuzeneko sostengua ematea, CREetako arreta goiztiarreko lantegietarako hezkuntza baliabideak sortzea, sareko lana eta materialak, dokumentazioa eta informazioa partekatzen jarraitzeko aukera sustatzea eta profesionalak laguntza emateko beste baliabide bat sortzea. Espero dugu hedapen ekintza hauek arreta goiztiarra, arlo horretan diharduten profesionalen beharrak, egin beharreko esku hartze motak eta horretarako beharrezkoak diren baliabideak ezagutzera ematea.

Gidak

Jarraian aurkeztu ditugun gidak familiei zuzendutakoak dira bereziki, baina edukiak profesionalen interesekoak ere badira. Honako hauek dira:

- **Goazen elkarrekin gida, familiek arreta goiztiarrekin hasierako kontaktua izan dezaten.** Gida hau itsutasuna edo ikusmen urritasun larria duten haurren gurasoei zuzendua dago, euren seme-alabak ikusteko arazoren bat duelako berria edo susmoa duten momentu beretik hasita laguntza jaso dezaten.

Arreta goiztiarreko zerbitzuko profesionalak, familien aldamenean egonda, beren ahalegina eta esperientzia jartzen dituzte hauen zerbitzura, haurren jokabideak aztertuz seme-alaben egoera emozionalak eta beharrak behar bezala identifikatzeko eta interpretatzeko gai direla senti dezaten, hartara hazkuntza konfiantzarekin eta gozatuz garatu ahal izateko.

- **Elkarrekin ibiltzen autonomia gida.** Gida honek orientazioa eskaini nahi die familia eta profesionalak elikaduraren, garbitasunaren, jantzearen eta ordenaren ohituren arloan, bai eta mugikortasunarekin lotutako alderdien inguruan ere, 0 eta 6 urte bitarteko autonomia hobetzeko helburuarekin. «Haurrek ez dute arrakasta izango haien ordean egin duzunari esker, baizik eta haien kabuz egiten irakatsi diezunari esker» (Ann Landers).
- **Elkarrekin begiratzeko ikusmena estimulatze gida.** Gida hau ikusmen urritasun larri bat duten haurrekin diharduten familia eta profesionalak zuzendua dago. Ikusmen txikia duen haurtxoaren bilakaeran kontuan hartu beharreko oinarriko faktoreak modu erraz eta ulergarrian aurkezten ditu, haurren ikusmen hondarrerako estimulatzaileak diren baliabide, jolas eta oinarriko elementuei esker. Lan hau ONCEren arreta goiztiarreko zerbitzuetan lan egiten duten profesionalen etengabeko azterketaren, esperientziaren eta hausnarketaren emaitza da.

Halaber, helburua da ONCEk familiekin lan egin eta ibilbide honetan laguntzeko eskaintzen dituen zerbitzuak ezagutzera ematea, familia bakoitzari banakako sostengua emanda familia taldearen eta haurtxoaren ezaguera eta behaketari eta zuzeneko lanari esker.

Hitzaurrea

Kaixo gida hau irakurtzen ari zaren horri. Ongietorria eman nahi dizugu, gida hau baliagarria izango zaizulakoan. Hemen ulertuko duzu ikusteko desgaitasun larria duten haurrek ikasi eta egin dezaketenguztia. Gida honetan eskaintzen diren orientazioak autonomia pertsonalaren ingurukoak dira, zure seme-alabarentzat zailagoak izan daitezkeen alderdi horietan arreta berezia jarrita, ez ikasteko gai ez delako, baizik eta gure aldetiko laguntza handiagoa behar duelako.

Gure seme-alaben autonomia sustatzea da haien alde egin dezakegun gauza onenetako bat, ez bakarrik gauzak euren kabuz egiten ikasiko dutelako, baizik eta euren buruan sinesten irakatsiko diegulako, izan ere, euren aukeren gaineko konfiantza helaraziko diegu eta etorkizunean gaititu beharko dituzten erronketarako prestatuko ditugu. Hori guztia nahikoa ez balitz, kontuan hartu behar dugu ere haurrei gauzak beren kabuz egiteak ematen dien poza, zer edo zer egitea lortzen dutenean sentitzen duten harrotasuna, eta are gehiago guk argi adierazten badiegu zeinen garrantzitsuak diren aurrerapauso horiek. Ikusteko desgaitasun larria duten haurrek bizitzako lehenengo urteetan izan ditzaketenguztiak mugak ikusteak haurrei gehiegizko babesa ematera eraman gaitzake, gauza guztiak haien orde egitera, baina, horrela, gauzak euren kabuz egiten ikasteko aukera ukatuko diegu. Baliteke denbora eta ahalegin gehiago behar izatea, baina helburuak pena merezi du.

Orri hauetan luzea baina itxaropentsua den bide horri ekiteko behar duzun informazioa aurkituko duzula espero dugu. Ez ahaztu ez zarela bakarrik egongo eta ikusteko desgaitasun larria duten haurren arretan espezializatuta dauden profesionalak zeure aldamenean izango dituzula behar duzun guztirako.

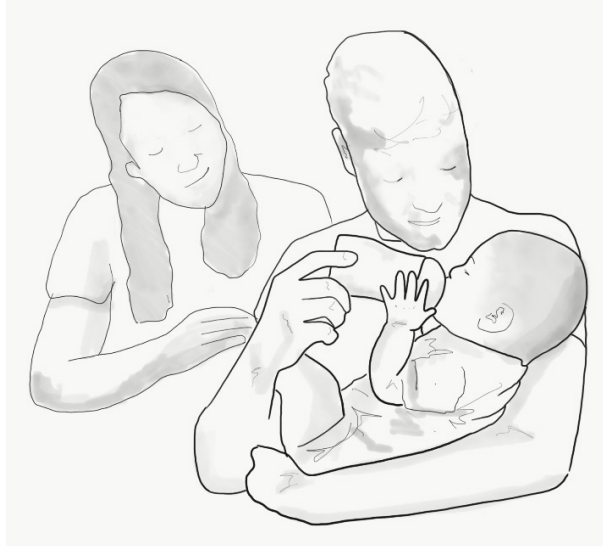
Dagoeneko elkarrekin

Lehenengo hilabeteak

- Maite ditudan pertsonen ni ukitzea eta besoetan hartzea izugarri gustatzen zait. Hazpegiz eta soinuez betetako aurpegiak ukitzen gozatzen dut. Aurrerago, objektuen munduarekiko interesa izaten lagunduko dit.
- Eztiro hitz egiten didazunean, kantatzen didazunean..., zure ahotsak eta usainak lasaitu egiten naute; zu ezagutzen ikasten dut.
- Jana ematen didazunean, adierazi niri bularra edo biberioia non dagoen nire aurpegiaren albo arinki ukituta. Nik neuk bilatuko dut eta ahora eramango dut. Ipini nire eskuak eusten ikasten has nadin.
- Bainatzeko garaia nire gogokoenetakoa da. Zangoak eta besoak astintzen uzten badidazu, **tsunami bat ere sortzeko gai izango naiz!!!** Amaitzean, masaje batek nire gorputza ezagutzen lagunduko dit.
- Jar nazazu egunero ahoz behera nire giharrak sendotzeko eta, aurrerago, desplazamendua errazteko.

- Nire eskuak ezaguera iturri amaigabea dira. Emadazu soinu, forma, testura eta abar desberdinak dituzten objektuekin esperimentatzeko aukera. Pixkanaka objektuak hartu eta horiekin jolasteko interesa piztuko zait.

1. ilustrazioa. Haurtxoak hasieratik parte har dezake bere elikaduran

6 hilabete - 1 urte

- Janzten nauzunean, ez egin zuk mugimendu guztiak. Utzi niri besoak eta zangoak luzatzen.

2. ilustrazioa. Haurtxoak mugimenduak egiten ditu janzten laguntzeko

- Ez eman dena eskura. Lagundu nire eskuei objektuetaraino eta ni saiaturko naiz horiek hartzen. Izugarri maite dut gauzak aurkitzera jolastea. Nire jostailuak erori diren tokian edo nik utzi ditudan tokian daudela ikasiko dut.
- Eman aukera elikagai berriak dastatzeko eta zapore, testura eta abar berriak ezagutzeko. Mastekatzen ikasi behar dut.
- Badira elikagaiak **dagoeneko** nik hartu eta ahora eraman ditzakedanak. Neure burua elikatzen irakasten badidazu, pixkanaka zure laguntza behar izateari utziko diot.

Mundua ezagutu nahi dut. Gida nazazu

12 - 18 hilabete

- Dagoeneko urte bat bete dut eta koilara eta edalontzia erabiltzen ikasi nahi dut, baina hasieran nire atzean jarri beharko duzu nire mugimenduak gidatzeko.
- Arropa jartzen eta kentzen irakasten didazunean, hitz egin nirekin bitartean, azaldu zer egiten ari zaren urrats bakoitzean. Horrek lagunduko dit jantzien izenak ikasten, nire gorputza hobe ezagutzen eta jantziak jarri edo kentzeko egin behar ditudan mugimenduak barneratzen. Ez egin dena zuk, nik ere lagundu dezaket.
- Izendatu bainuontzian erabiliko ditugun objektuak, azaldu zertarako balio duten eta utzidazu objektu horiek ukitzen.
- Mugitzen hasi naiz (arrastaka, lau hankatan...). Aurkitzen ditudan objektuak arakatzea gustatzen zait.

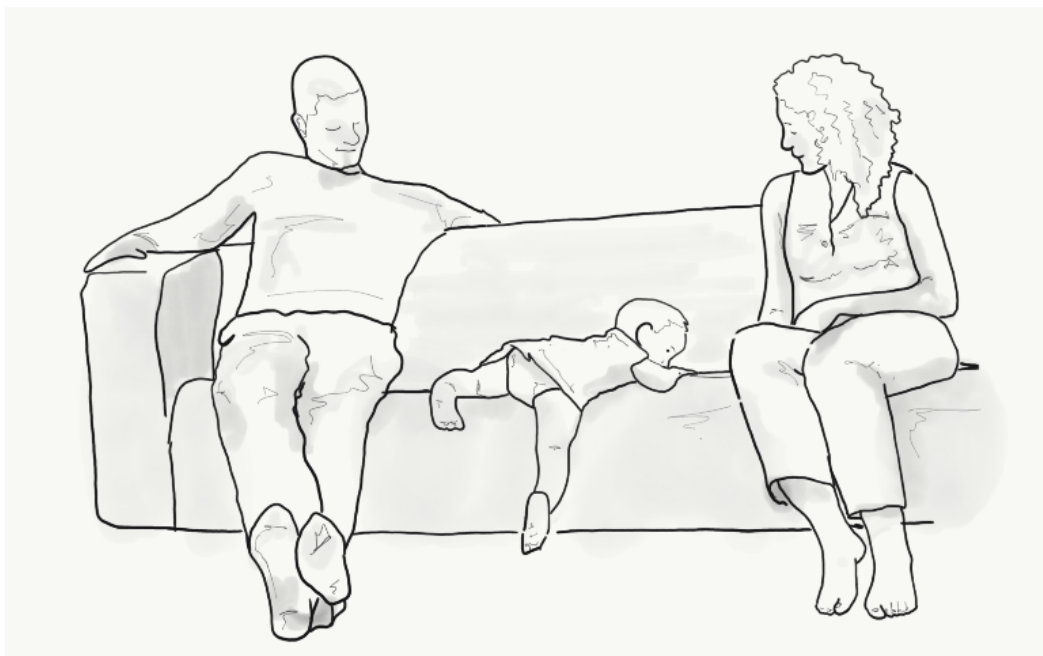
3. ilustrazioa. Elikadura autonomoa hasten dutenean, eskuen bidez estimulu sentsorial ugari jasotzen dituzte

18 - 24 hilabete

- Mahai tresnak eta edalontziak aurkitzeko gai izateko, beti toki berean jarri behar dizkidazu.
- Koilara erabil dezaket: noizean behin zikindu arren, pena merezi du saiatzeak.
- Aukeratu kontraste gehien egiten duten plateraren eta edalontziaren koloreak, horrela desberdinduko ditut eta hobe aurkituko ditut elikagaiak.
- Orrazten nauzunean, hortzak garbitzen dizkidazunean eta mukiak kentzen dizkidazunean lagundu egiten dut. Zu antzeratzea kostatzen zaidanez, egin dezagun elkarrekin.
- Dagoeneko gai naiz jantzi erraz batzuk laguntzarik gabe kentzeko, esaterako, galtzerdiak edo zapatak. Horiek jartzen ikasi nahi dut, emadazu denbora presarik gabe praktikatzeko.
- Jolasteko eta mugitzeko espazio zabal, ezagun eta seguru bat behar dut.
- Nire lehen urratsak ematen hasi naiz. Esploratzen ari naizenean, zaindu nazazu eta eman laguntza! Sofatik jaisten eta eskailerak igotzen saiatuko naiz.

4. ilustrazioa. Mugitzeko gai izateak eta objektuetara eta tokietara modu independentean iristeak bere garapena sustatzen du

«Handia» naiz, gauzak nire kabuz egiten ikasteko gai naiz!

2 -3 urte

- Neure burua «bakarrik» txukundu dezaket. Eman jarraibideak, esaterako, azaldu txorrota nola ireki, xaboia nola eman, etab. Ipini nire atzean nire mugimenduak gidatzeko eta pixkanaka hobetuz joango naiz.
- Pixoihala kentzeko garaia iritsi da! Gogora iezadazu noizean behin komunera joan behar dudala. Ez errietarik egin ihes egiten badit, denbora behar dut.
- Lagundu jantzi behar ditudan jantzi guztiak identifikatzen eta ez izan presarik, gogora ezazu apur bat motelago ikasiko dudala. Galtza elastikoak nire kabuz jaisten eta igotzen has naiteke, kamiseta laguntzarekin kentzen... Gogoratu beti nire atzean jarri behar zarela!
- Nire inguruan segurtasunez mugitzeko eta gauzak non dauden jakiteko, ingurunea arakatu eta ezagutu behar dut. Eman erreferentzia puntuak eta urrundu arriskuak nigandik.
- Nire jostailuak gordetzeko toki **finko** bat erakusten badidazu, neuk jakingo dut jostailuak non aurkitu eta gorde.
- Otorduak prestatzen ari zarenean, esan zer jango dugun eta erakutsi niri elikagaiak eta janaria prestatzeko erabiliko dituzun tresnak.
- Niretzat garrantzitsua da ere elikagaia platerean non dagoen jakitea, modu horretan esku batekin ukitu ahalgo dut, bestearekin koilara edo sardexka erabiltzen dudana bitartean.
- Beste edozein haur «handiren» antzera, nire logelan bakarrik lo egiten dut, noizean behin esnatu eta deika hasten banaiz ere.

5. ilustrazioa. Garbiketa pertsonala norberaren zaintzarako funtsezko alderdia da

Eskolara noa, ikasten jarraituko dugu

3 - 4 urte

- Gauzak txukuntzen lagundu dezaket: logelako jostailuak, sukaldeko elikagaiak. Lan hauetan laguntzen dudanean harro sentitzen naiz eta ahaleginak pena merezi duela sentitzen dut!
- Jolas gaitzen gorputz atalak izendatzera. Agian neuk irabaziko dut, asko ezagutzen ditut eta.
- Objektu baten gainean, azpian, aurrean edo atzean jartzera ere jolas gaitzke.
- Banana bat, mandarina bat eta arrautza gogortu bat ere nire eskuekin zurrizko gai naiz!
- Ura edalontzian zerbitzatzeko ikasi nahi dut.
- Irakasten badidazu, galtzak, jertsea eta zapatak neuk bakarrik jartzen ikasiko dut.
- Ia beti lehor jaikiko naiz ohetik. Egunen batean ihesen bat gerta liteke; kasu horretan, maindireak aldatzen lagunduko dut.
- Erraz mugitzen naiz nire inguruan eta bakarrik irits naiteke ezagutzen ditudan tokietara.
- Parkera ateratzeko, beste haur batzuekin jolasteko, zabukatzeko, txirristatik jaisteko eta horrelakoak egiteko beharra dut. Irakatsi gauza horiek egiten eta geldi zaitez hasieran nigandik hurbil segurtasuna emateko.
- Elkarrekin arriskuak antzematen lagundu diezadazun behar dut. Hartara, zuhurragoa izango naiz eta arriskuak saihesten ikasiko dut.

6. ilustrazioa. Parkean modu autonomoan jolasteak libre izaten laguntzen dit

Praktikatzeko ordua!

4 - 5 urte

- Ikusteko, entzuteko eta/edo usaintzeko pistak ematen badizkidazu, nire etxetik kanpoko ingurune ezagunetan bakarrik mugitzeko gai naiz.
- Bazkalorduan, gauza askotan lagundu dezaket: mahaia jarri eta jasotzen, garbitzen... Ahozapiari esker neure burua garbi mantentzen ere ikasiko dut.
- Garbi eta txukun egotea gustatzen zait, dagoeneko ez dut zure laguntza behar, baina ahazten ditudan gauzak gogorarazi behar dizkidazu. Gauzak beren tokian badaude, neure burua garbitzeko gai naiz, bainatzeko garaian modu aktiboan parte har dezaket eta neu bakarrik orraztu eta komunera joan naiteke. Horrela ikasiko dut ere oso txukuna izaten eta gauza bakoitza bere tokian uzten.
- Eder sentitu nahi dut eta jarriko ditudan arropa eta zapatak aukeratu nahi ditut. Nire arropa zaintzen ikasi behar dut, zure laguntzarekin, arropa tolestatu eta gorde dezaket.
- Jantzi errazak bakarrik jarri eta kendu ditzaket, baina zure laguntza behar dut oraindik ere itxitura batzuekin. Etiketek eta bestelako markek arroparen barrualdea eta kanpoaldea desberdintzen laguntzen didate.
- Parkera goazenean, lagunekin jolastea gustatzen zait; agian zure laguntza beharko dut lagunak aurkitzeko. Jauzi egiten, korrika egiten, trizikloan ibiltzen eta antzekoekin gozatzen dut.

7. ilustrazioa. Jantziko dudan arropa aukeratzeak segurtasuna ematen dit eta nire autoestimua hobetzen du

Dagoeneko nagusia naiz: eskerrik asko niri horrenbeste irakasteagatik

5 - 6 urte

- Nire ura zerbitzatzea gustatzen zait. Hatzak apur bat sartzen ditut katiluaren ertzean eta horrela ez dut ura kanpora botatzen. Sandwich bat urratsez urrats prestatzeko gai naiz.
- Zapatak janzen ditut. Velcroa daramatenekin hasi naiz.
- Arropa zikinaren saskia non dagoen badakidanez, hantxe uzten dut nire arropa zikina eta garbigailua jartzen laguntzen dut. Arropa garbia tolestatzen dut eta beti ipintzen dut tiraderen barruan.
- Hortzak garbitzen, orrazten eta zaborrontzia erabiltzen ikasi dut. Horretarako, gauza guztiak beren tokian egotea besterik ez dut behar.
- Eskolara joan aurretik, nire oheko maindireak tenkatzen ditugu. Egunetik egunera hobe ateratzen da.
- Segurtasunaren garrantzia ezagutzen dut. Horregatik maite dut gerrikoa *klik* batekin finkatzea kotxera igotzean, baina oraindik ere zure laguntza behar dut ongi jarri dudala ziurtatzeko.
- Eskolan, bainugelara eta iturrira joateko ibilbideak ikasi ditut. Pixa egin nahi badut edo egarri banaiz, irakasleari baimena eskatzea besterik ez dut behar.
- Zenbakiak irakatsi dizkidate ere. Nire gurasoen telefonoa buruz ikasi dut. Teklen posizioa adierazten badidazu, deitzeko gai naiz.
- Kirola egitea gustatzen zait: korrika egitea, igeri egitea, pilotan aritzea, bizikletaz ibiltzea gurpiltxoekin... Bilatu denbora nik ariketa hauek praktikatu ahal izateko.

8. ilustrazioa. Janaria prestatzen laguntzen dudanean nirea den zerbait egiten ari naizela sentitzen dut eta gusturago jaten dut

Gauza asko ikasi ditut, baina sarritan egin behar ditut pertsona autonomoa izatera iristeko.

Jarri gurekin harremanetan, hemen gaituzu laguntzeko.

ONCEren Alacanteko CRE	965 267 000
ONCEren Bartzelonako CRE	932 381 111
ONCEren Madrileko CRE	913 535 600
ONCEren Pontevedrako CRE	986 856 200
ONCEren Sevillako CRE	954 989 311

Arreta goiztiarreko esku hartzea

